

Egy hibrid médiarendszer felemelkedése

Politikai nyilvánosság az Orbán-rezsimben¹

Benedek István

HUN-REN Társadalomtudományi Központ, Politikatudományi Intézet,
Eötvös Loránd Tudományegyetem

E tanulmány a hazai *antipluralista hibrid médiarendszer* kialakulásának folyamatát és működését elemzi az Orbán-rezsim *populista választási autokráciaként* (PVA) való kiteljesedésének szélesebb kontextusában. Megvizsgálja az olyan intézményes változásokat és manipulációs stratégiákat, mint az elfogult média-szabályozás és -felügyelet, a célzott állami hirdetés- és reklámpolitika, valamint a harmadik félnek kiszervezett kampányok jelensége, amelyek lehetővé tették a közéleti diskurzusok felett mind jobban kiteljesedő kormányzati kontrollt. Kitér e dinamikáknak a polarizált médiarendszerre és az Orbán-rezsim autokratikus stabilitására gyakorolt hatására, kiemelve, hogy a kormány által uralt politikai nyilvánosság és az elit manipulációjára fogékony és erősen pártos közönség alapjaiban ássa alá az állampolgárok azon képességét, hogy megalapozott döntéseket hozzanak, és elszámoltathassák a kormányt. Végezetül bemutatja azokat a nemzetközi és hazai kihívásokat, amelyek nyomán a 2020-as évek közepére egy újabb kritikus forduló-pont körvonalazódik, amely alapjaiban veszélyezteti a fennálló rendszer stabilitását, és amely ezáltal a hazai médiarendszer jövőjét is jelentős mértékben befolyásolhatja.

Kulcsszavak: autokratikus stabilizáció, hibridizáció, Magyarország, médiarendszer, Orbán-rezsim, populizmus

The Rise of a Hybrid Media System

The Political Public Sphere under the Orbán Regime

This paper studies the rise and functioning of Hungary's *anti-pluralist hybrid media system* under the Orbán Regime, placing it in the broader context of the country's transformation into a *populist electoral autocracy* (PEA). It analyses how institutional changes and media manipulation strategies such as partisan media regulation, biased state advertising, and third-party campaigns have enabled the government to extend its control over the public discourse. By the late 2010s, the regime had achieved overwhelming media dominance, which fostered self-censorship, anticipatory obedience, media capture, asymmetric parallelism, and the erosion of media independence, all under the guise of formal media freedom. This paper also explores the implications of these developments for media polarisation and autocratic resilience, emphasising how government-controlled discourse and partisan audiences undermine informed decision-making and accountability, thereby securing electoral success and sustaining public support for the regime. Finally, it highlights potential challenges to the system's resilience in the mid-2020s amid emerging international and domestic pressures, which could significantly impact the future of Hungary's media landscape.

Keywords: autocratic stabilisation, Hungary, hybridisation, media system, Orbán regime, populism

¹ A kutatás az Európai Unió Horizont Europe programjának 101132601. számú támogatási megállapodása (Moral Emotions in Politics: How They Unite, How They Divide) keretében valósult meg. A jelen cikk egy korábbi, angol nyelvű tanulmány átdolgozott és jelentős mértékben lerövidített változata. Az eredeti írás itt olvasható: Benedek István (2024): Transforming the Political Public Sphere: The Media System of the Orbán regime in Hungary. *Partecipazione e Conflitto*, vol. 17, no. 2, pp. 469–489. <https://doi.org/10.1285/i20356609v17i2p469>.

1. Bevezetés: populista autokratizáció és populista választási autokrácia Magyarországon

A jelen tanulmány az Orbán-rezsim politikai nyilvánosságának elemzésével szeretne hozzájárulni a kortárs autokratizáció és populizmus egymással is összekapcsolódó jelenségeinek kutatásához. A *populista választási autokrácia* (PVA) (Benedek 2024) tankönyvi példájának tekinthető magyar eset médiarendszerének vizsgálata értékes betekintést nyújthat a kortárs hibrid rezsimnek működésébe és stabilizációs stratégiáiba. E mechanizmusok kiüresítik a valódi politikai versengést és az állampolgári politikai részvételt, és súlyos válságok alatt is képesek jelentős társadalmi támogatottságot biztosítani a kormányoknak – ez utóbbi nemcsak a civil társadalom autonómiájának aláásásából, hanem a széles értelemben vett politikai nyilvánosság átalakításából is fakad. Az autokratikus rezsimnek hegemon pozíciókat alakítanak ki a közéletben a saját narratíváik számára, aminek eredményeként az állampolgári preferenciák döntően mesterségesen és felülről lefelé szerveződő módon formálódnak, aláásva a valódi elszámoltathatóságot és így magát a demokráciát. Következésképpen a politikai nyilvánosság kitüntetett szereppel bír a kortárs hibrid rezsimnek működésében, különösen, ha azt moralizáló, politikai-identitás-generáló populista diskurzusok uralják, amelyek még jobban felerősítik a választói magatartásra gyakorolt hatását. Az eltorzított politikai nyilvánosság jelentette „autokratikus hardver” és a „populista szoftver” szimbiózisát megtestesítő magyar eset vizsgálata ezért önmagán túlmutató jelentőséggel bír a kortárs hibrid rezsimnek és autokratizáció értelmezésében. A jelen tanulmány a fenti megfontolások alapján a szakirodalom széles körű áttekintésére építve szisztematikusan elemzi a magyar médiarendszer átalakulását és a hazai autokratizációban betöltött szerepét, bízva abban, hogy még a kapcsolódó kutatási területeken jártas olvasóknak is új perspektívákat tud kínálni.

Ez a komplex megközelítés a politikai rezsimnek strukturális dimenzióira (*polity*) fókuszáló hibridrezsim-irodalom és a politikai rendszerek dinamikus elemeit (*politics*) vizsgáló populizmuskutatás közötti szakadék áthidalását célozza. A magyar esetet történeti beágyazottságában feltáró Benedek István és Bozóki András (2024) a hazai „rezsimvita” rövid áttekintése során arra mutatott rá, hogy az Orbán-rezsimet a kutatók jellemzően vagy a rezsim demokratikus és autokratikus elemeket ötvöző *hibrid* jellege, vagy az ideológiai képlete felől közelítik meg. Ugyanakkor a két irányzat *együttes* és *egyenrangú* használatának a szándéka a PVA elméleti és empirikus kidolgozásáig nem volt jellemző, ami – tekintettel arra, hogy az elkülönült használatuk milyen értékes eredményeket hozott – egy meglehetősen kiaknázatlan területet körvonalaz. A jelen tanulmány a részletesebben kidolgozott elméleti (Benedek 2024) és az átfogó perspektívájú empirikus (Benedek & Bozóki 2024, Bozóki & Benedek 2024) kutatási irányokat kívánja bővíteni a hazai eset egy elemének, a politikai nyilvánosság antipluralista átalakításának részletes elemzésével, egyúttal az ország tágabb politikatörténeti kontextusában is elhelyezve e változásokat.

A *populista autokratizáció* folyamata Benedek (2024) meghatározása szerint a demokratikus elvek populisták általi aláásását jelenti. A populizmus ebben az esetben a demokrácia és a politikai képviselet autokratikus értelmezéseként jelenik meg, amelyet *népközpontúság*, *antielitizmus* és *manicheista világgép* jellemez, és amely végeredményben egy kvázi-demokratikus, de rendkívül moralizáló és szélsőségesen kirekesztő politikai képviselet logikájához vezet. A másik kiemelt kutatási területként szolgáló politikai rezsimnek kapcsán a kiindulópontot a *Varieties of Democracy (V-Dem)* globális akadémiai projekt jelenti (Coppedge et al. 2020). Ez Robert A. Dahl nyomán az alábbi öt dimenzió mentén határozza meg a *választási demokráciát*: általános választójog, választott tisztségviselők, procedurális tisztaság választások, a széles értelemben vett civil társadalom szabadsága (a politikai pártok és a civil szervezetek szabadsága), és plurális politikai nyilvánosság. Az első három a politikai versengés „formális-procedurális”, az utóbbi kettő a „tartalmi” meghatározójának tekinthető. A jelen tanulmány fókuszában álló utolsó dimenzió, azaz a politikai nyilvánosság dimenziója kapcsán az Európai Tanács definíciójára támaszkodva azt mondhatjuk, hogy egy ország médiarendszere

...akkor tekinthető plurálisnak, ha többközpontú és elegendően sokszínű ahhoz, hogy a közügyek széles köréről lehessen folyamatosan megalapozott és korlátozások nélküli vitát folytatni (Haraszti 2011: 103).

A liberális demokráciák ezeken túlmenően a jogállamisággal, a polgári szabadságjogokkal és a hatalmi ágak szétválasztásával jellemezhetőek.

Az autokratikus rezsimek között a V-Dem megközelítését követve a „választási autokrácia” vagy „választási autoritarianizmus” (Schedler 2013) és a „zárt autokrácia” típusai különböztethetőek meg. Az előbbieken ugyan rendszerszinten sérülnek a demokratikus politikai versengés tartalmi feltételei, ezáltal kiüresedik azok demokratikus lényege, azonban a demokratikus verseny formális kritériumainak megléte megkülönbözteti őket a zárt autokráciáktól. Végezetül a PVA mint speciális rezsimtípus (Benedek 2024) a választási autokráciák olyan altípusát jelenti, ahol a populisták rezsimszinten üresítik ki a politikai versengés tartalmi feltételeit, miközben legitimációs szempontból a formális demokratikus intézmények jelentős része fennmarad. A populizmus rendszerszintű kiteljesedése növeli a polarizációt, identitásalapú választói elköteleződéssel erősíti az autokratikus ellenállóképességet, valamint olyan karizmatikus legitimációval és morális igazolási narratívákkal látja el a hatalomban lévő autokratákat, amelyek szükség esetén a demokratikus kereteken is képesek túlmutatni. A morális, érzelmi és karizmatikus identifikációra építő populizmus leegyszerűsíti az állampolgárok politikai percepcióinak felülről lefelé történő formálását, tovább növelve az autokraták társadalmi támogatottságát (Benedek 2021).

Ezt a komplex megközelítést alkalmazza Benedek és Bozóki (2024) az Orbán-rezsim kialakulásának és jelenlegi működésének megragadására. A szerzők két olyan viszonylag rövid és viharos időszakot, „kritikus fordulópontot” azonosítanak a populista autokratizáció 1989-et követő hazai folyamatában, amely a radikális intézményes átalakulás mellett tartós hatást gyakorolt a demokratikus keretekre: az első a liberális demokrácia dekonszolidálódása a 2000-es évek második felében, a második az Orbán-rezsim PVA-ként történő megszilárdulása a 2010-es évek közepén.

Az első kritikus fordulópontot megelőző, 1989 utáni időszakot jellemző liberális-technokrata politizálás (Korkut 2012) során a demokratikus átmenetet követő új elit a korábbi kommunista hatalom felszámolásában kulcsszerepet játszó civil társadalmi mozgalmakat igyekezett leszerelni. E „demokraták a demokrácia elleni” törekvés célja az volt, hogy a közéletet a neoliberális reformcsomagok változatairól szóló vitákra korlátozzák (Wilkin 2018). A felerősödő populista autokratizáció korai jelei Orbán Viktor első kormányzati ciklusa (1998–2002) idején mutatkoztak meg erőteljesebben, amikor kormány a hatalom központosítására és a média ellenőrzésére tett kísérleteket, miközben előnyben részesítette a baráti üzleti köröket, és ellenségként kezdte emlegetni politikai ellenfeleit, különösen a 2002-es választási vereséget követően. Néhány évvel később az országot immáron a populizmus fűtötte „toxikus” polarizáció jellemezte, amely már a 2010-es választások előtt kikezdte a törékeny elitkonszenzust. Ráadásul a balliberális kormányfő, Gyurcsány Ferenc karizmájának és legitimációjának hirtelen történt összeomlása 2006-ban megzavarta az Orbán és Gyurcsány rivalizálásában kiteljesedő „versenyző populizmus” egyensúlyi korszakát (Palonen 2009). Orbán populizmusának a gazdasági kihívásokkal kapcsolatos társadalmi elégedetlenség becsatornázásában különösen a 2008-as pénzügyi világválságot követően elért sikerei, valamint a kormány megszorító intézkedései és technokrata reformjai 2010-re megteremtették a kritikus választás lehetőségét (Enyedi & Benoit 2011). Ennek eredményeképp a (poszt-)kommunista politikai elitekkel való végső leszámolást (Böcskei 2022), a társadalom demokratikus repolitizálását (Antal 2019), valamint rendpárti üzeneteket hirdető Orbán nyugati mércével mérve példátlan mértékű társadalmi és intézményi felhatalmazáshoz jutott.

A jelen tanulmány ezen a ponton veszi fel a fonalat, és a politikai nyilvánosságra fókuszál. Az alkotmányos többséghez jutó Fidesz az első években leépítette a 2010-re már válságba kerülő liberális demokráciát, majd a 2014-től kezdődő újabb kétharmados ciklusban már az autokratikus átmenet is lezajlott. A változtatások célja egyrészt az intézményi fékek és ellensúlyok aláásása, másrészt a demokratikus politikai verseny kiüresítése volt. Az autokratizáció fő intézményes célpontjait az alkotmány, a választási szabályok, az állami hatóságok és cégek, az alkotmánybíróság és az igazságszolgáltatás egyéb szintjei, a média- és a kulturális szféra szabályozása jelentették (Bánkuti et al. 2012, Tóth 2017). A végeredmény egy illiberális „szörnyállam” (*Frankenstate*) (Scheppelle 2013), amely részleteiben külön-külön hasonlíthat ugyan demokratikus rendszerekre, de összességében egy autokratikus politikai rendszert testesít meg. Ebben az átalakulásban a „populista alkotmányosság” (Müller 2016) jelentős szerepet játszott azáltal, hogy a demokrácia és a népakarat többségi, később illiberális értelmezésére hivatkozva igazolta az egyoldalú és titkos alkotmányozási folyamatot (Tóth 2017) és más intézményi változtatásokat mint a legitimitás végső és megkérdőjelezhetetlen forrását. A valódi népszavazások helyett megszervezett nemzeti

konzultációk a politikai közösség homogén és transzparens akaratának demonstrálását célozták, valamint a politikai részvétel kvázi-demokratikus formáiként szolgáltak (Körösényi et al. 2020, Pócza & Oross 2022). Emellett a populizmus meghatározó volt a hatalomra kerülő pártok *establishment*-ellenes diskurzusának fenntartásában is, immáron azt a „mi, magyarok” és az „ők, globalisták” közötti nemzetközi antagonisztikus megosztottságot hangsúlyozva, amelyet a nemzeti szuverenitás védelmének tágabb narratívájába ágyaztak (Batory 2016).

Ugyanakkor a populista autokratizáció csupán a 2010-es évek közepén, a következő kritikus fordulópontra ért el színtlépést a politikai versengés tartalmi dimenziói – a széles értelemben vett civil társadalom és a plurális politikai nyilvánosság elleni rendszerszintű normasértések – terén. Ezt a folyamatot a populizmus rezsimszintű eskalációja kísérte, különösen a 2015-ös menekültválságot követően. Ami az első dimenziót illeti: az Orbán-rezsim erőteljesen korlátozta a valódi egyesülési szabadságot azzal, hogy csorbította az ellenzéki pártok autonómiáját (Unger 2018) és jogi lépéseket tett, illetve populista kampányokat szervezett a független civil társadalom különféle szereplői (Csehi 2019), különösen a külföldről finanszírozott civil szervezetek ellen (Gerő et al. 2020). Anélkül, hogy az akadémiai és a kulturális szabadság témájába elmélyedne, ami külön tanulmányt igényelne, ez a cikk a versengés második dimenziójára, a politikai nyilvánosság autokratikus átalakulására fókuszál. Ez ugyanis döntően hozzájárult ahhoz, hogy az Orbán-rezsim hegemon pozícióból képes legyen hatékonyan formálni a népakaratot, ami tartósan magas társadalmi támogatottságot és folyamatos választási sikereket eredményez számára.

E tanulmány előbb felvázolja a médiarendszer átalakítása mögött meghúzódó politikai logikát és a legfontosabb manipulációs stratégiákat, majd megvizsgálja az Orbán-rezsim politikai nyilvánosság feletti, növekvő befolyását és a médiarendszer új *status quo*ját, végül azt elemzi, hogy e fejlemények milyen hatást gyakoroltak a médiapiaci polarizációra, az állampolgárok politikai percepcióira, valamint a rezsim megnövekedett autokratikus ellenálló képességére.

2. A médiarendszer átalakítása mögött meghúzódó logika

Az 1989 utáni magyar médiatrendek illeszkedtek a Közép- és Kelet-Európát (KKE) jellemző mintákba (Hallin & Mancini 2012), amelyek az alkotmányos liberalizmus és a plurális politikai nyilvánosság gyors megalapozását célozták (Polyák 2019). A KKE-térséget általánosságban a médiarendszer gyors változása, a média közvélemény alakításában játszott központi szerepe, a tulajdonosi szerkezetbe való erős állami beavatkozás és külföldi befolyás, valamint a társadalmilag kevésbé beágyazott pártok politikai dominanciája jellemezte. Ugyanakkor a régió politikailag és gazdaságilag sokszínű: az egyes országok között jelentősebb különbségek figyelhetők meg, mint Nyugat-Európában. Daniel C. Hallin és Paolo Mancini (2004) klasszikus tipológiáját (polarizált pluralista, demokratikus korporatív és liberális médiarendszerek) kiterjesztve Bogusława Dobek-Ostrowska (2019) négy médiamodellt azonosított a régióban: 1) az átpolitizált, 2) a liberális és a polarizált médiarendszert ötvöző) hibrid liberális, 3) az átmeneti és 4) az autoriter médiarendszereket. Dobek-Ostrowska szerint az egykori demokratikus éllovas Magyarországot a 2010-es években már az átpolitizált médiamodell jellemzi: a mediterrán rendszerekhez hasonlóan a pártok befolyásolják a közmédiák működését, alacsony a médiaszabadság mértéke, magas a politikai párhuzamosság mértéke, valamint elmosódott a határvonal a politikai szereplők, az üzleti szféra és az egyes médiacsoportok között.

Ugyanakkor látható, hogy a médiarendszerek és a politikai rezsimek együttes értelmezése kihívást jelent a kutatók számára. Azok a tipológiai nehézségek, amelyek a hibridrezsim-irodalom felíveléséhez vezettek, hatást gyakoroltak a médiarendszerek vizsgálatára is. A probléma az empirikus esetek kétértelműségében és összetettségében rejlik – szemben az elméleti ideáltípusokkal –, ami a hibrid megközelítések felé tereli a médiakutatókat is. Az eredetileg a természettudományokból származó hibriditás fogalmát háromféleképpen adaptálták a rezsim- és médiarendszer-tanulmányokban: 1) a demokratikus és a nem-demokratikus rezsimek közötti dichotómia meghaladása, 2) a régi és az új médialogikák közötti kettősség megkérdőjelezése, és 3) a rendszer kulcsfontosságú összetevői közötti határok elmosódásának hangsúlyozása szándékával (Rantanen 2021). A hibrid médiarendszerek

fogalmát Andrew Chadwick (2013) könyve helyezte a médiakutatások középpontjába, amellel érvelve, hogy a médiarendszerek – a politikai rezsimekhez hasonlóan – a hibriditás irányába mozdultak el. Bár e megközelítés recepciója a KKE-régióban korlátozott, Tamara Witschge és szerzőtársai (2019) szerint a „hibriditás” kifejezés időközben elinflálódott, ezért új terminusokat kell keresni. A hibriditás fogalma azonban továbbra is relevánsnak tűnik régióinkban a hibrid rezsimeket jellemző politikai folyamatok miatt, amelyek a térség médiarendszereire nézve óhatatlanul súlyos következményekkel járnak (Peruško 2021).

Ez arra ösztönözte a kutatókat, hogy a klasszikus médiarendszer-modelleken túl új dimenziókat vizsgáljanak, különös tekintettel a médiarendszerek politikai függetlenségével kapcsolatos küzdelmekre (Dobek-Ostrowska 2015, Peruško 2016, 2021). Általában a KKE-régióban és különösen Magyarországon ezáltal egyre jobban felismerik a hibrid médiarendszerek, valamint a *médiafoglalás* és az *aszimmetrikus párhuzamosság* tanulmányozásának szükségességét (Polyák 2015, Bátorfy & Urbán 2020, Peruško et al. 2021). Ezek jelentősége nyilvánvaló, hiszen az e tulajdonságokkal jellemezhető médiarendszerekben tipikusan fejletlenek a médiapiacok és korlátozott a médiaszabadság (Peruško 2021). Az aszimmetrikus párhuzamosság fogalma arra utal, hogy az egyik politikai oldalnak rendszerszintű előnye származik abból, hogy hozzá hű médiumok elfogult támogatásával rendelkezik, míg egymással is versengő ellenfelei csupán a mindenkivel szemben kritikus pártatlan médiára támaszkodhatnak. Ez az egyensúlyhiány nemcsak a tengerentúlon, hanem Délkelet-Európa nem konszolidált demokráciáiban is megfigyelhető (Peruško et al. 2021). A médiafoglalás – szemben a Hallin és Mancini (2004) által körvonalazott médiaautonómiával – az állam azon képességét jelenti, hogy egyoldalúan alakítsa a választói percepciókat, amit az állam „médiára és annak demokratikus szerepére gyakorolt túlzott befolyásaként” írhatunk le (Peruško et al. 2021: 219). A jelen tanulmány harmadik része éppen ezért az Orbán-rezsim médiatérre gyakorolt növekvő befolyását vizsgálja, különös tekintettel az aszimmetrikus párhuzamosság és a médiafoglalás nyomán létrejövő új média-statusquora.

A fenti elméleti és regionális kontextusban az 1990-es évek eleji médiaháborút követően a magyar médiarendszer hamarosan a konszolidáció jeleit mutatta (Bajomi-Lázár 2017a), amelyet az 1996-os új médiatörvény is felerősített. A problémák Orbán Viktor első kormánya (1998–2002) idején jelentek meg, amikor bomlani kezdett a parlamenti erők képviselőinek egyensúlya a közmédiában. Orbán a közmédia kiegyensúlyozottságát követelte (Konarska 2022), és a jobboldali tábor saját médiájának megteremtésére törekedett. A Fidesz az állami forrásokat stratégiai eszköznek tekintette a baloldali-liberális „médiadominancia” ellensúlyozására: ezeket a Magyar Nemzet című napilap és a Heti Válasz című hetilap megszerzésére használta, valamint jelentős személyi változásokat hajtott végre a közmédiában (Bátorfy & Urbán 2020). A 2002-es választási vereség után a Fidesz folytatta alternatív médiabirodalmának létrehozását, amely magában foglalta a Hír TV és a Lánchíd Rádió megalapítását Simicska Lajos pártoligarcha segítségével. Emellett 2006-os önkormányzati választási győzelmét felhasználva számos propagandisztikus helyi újságot indított közpénzből (Kitta 2013).

E folyamatok ellenére Magyarországot 2010 előtt viszonylag magas szintű médiaszabadság és sokszínű politikai nyilvánosság jellemezte (Bajomi-Lázár 2017b). A baloldali-liberális kormányok 2002 és 2010 között kevésbé tűntek eltökéltnak a médiára gyakorolt pártos befolyásolásra, sőt a közmédia néhány műsorában még a korábbi Fidesz-párti elfogultságot is megőrizték (Bátorfy & Urbán 2020). A különféle sajtószabadság-rangsorok is ezt tükrözik. A Freedom House 2011-ig „szabad”, utána viszont csupán „részben szabad” kategóriába sorolta az ország médiarendszerét. A Riporterek Határok Nélkül globális rangsorában az ország helyezése a 2009-es 25. helyről 2019-re a 87. helyre esett. Az ok a magyar médiarendszer sokszínűségének csökkenése Orbán Viktor 2010-es hatalomra kerülését követően.

2.1. Médiarendszer-manipulációs stratégiák az Orbán-rezsimben

A magyar médiarendszer sokszínűségének csökkenését célzó *antipluralista médiapolitikában* központi szerepet játszott a kulcsintézmények elfoglalása, a médiapiac eltorzítása és a közbeszéd egyre növekvő dominálása, ami lehetővé teszi a kormánypárti narratívák terjesztését (Polyák 2019). Az Orbán-kormány 2010 utáni intézményátalakítást célzó lépései eleinte az új médiaszabályozás – különösen a 2010. évi CLXXXV. törvény –

elfogadására és a médiafelügyeleti szervek, az állami híregyűjtés és a pártok delegáltjainak kijelölésével a közmédia feletti ellenőrzés megszerzésére irányultak (Gyulai 2017, Bajomi-Lázár 2016). A változások nyomán új médiahatóság jött létre – a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság – a miniszterelnök által kinevezett személyek irányítása alatt, egyesítve a szabályozó és a felügyeleti funkciókat. Az új hatóság politikai elittől való közvetlen függése visszaköszött döntéseiben, amelyekkel az új szereplők piacra lépésének és a meglévők működésének pártos ellenőrzése során előnyben részesítette a kormánypárti orgánumokat (Konarska 2022). Egyebek között akadályozta a német Axel Springer és a svájci Ringier egyesülését, aminek célja a Népszabadság és több regionális újság megszerzése volt, valamint reklámadót vetett ki a független és piacvezető RTL Klub tévécsatornára. E folyamatok felgyorsították a nyugati médiacégek (például a finn Sanoma és a német Funke Medien Gruppe) már korábban meginduló kivonulását a magyar médiapiacról, és lehetővé tették a Fideszhez kötődő befektetőknek, hogy stratégiai médiacsoport-felvásárlásokat hajtsanak végre. Ez történt az Origó hírportállal és a TV2 tévécsatornával, amelyeket a német Deutsche Telekom és a ProSiebenSat1 adott el kormányzati ügyfeleknek a 2010-es évek közepén. A közmédia ezalatt jelentős változáson ment keresztül a Médiaszolgáltatási és Támogatási Vagyonkezelői Alap (MTVA) 2011-es létrehozásával, ami lehetővé tette a közvetlen politikai felügyeletet. Később, 2015-ben újabb centralizációs folyamatok zajlottak.

Emellett az államilag finanszírozott „társadalmi célú reklámok” és az ellenzéki szereplőkkel szembeni, gyakorta harmadik félnek kiszervezett lejárató kampányok révén az intézményes manipuláció alapjaiban torzította el a politikai versenyt a kormánypártok javára. Ezek tették lehetővé számukra, hogy megkerüljék a hivatalos kampányköltségi korlátokat és a jelentéstételi követelményeket (OSCE 2014). Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet a 2018-as választások után megállapította, hogy

...a kampány során átfedés volt a kormánykoalíció kampányüzenetei és a kormány migráció-, Brüsszel-, ENSZ- és Soros-ellenes tájékoztató kampányai között, különösen a külterti és az online reklámozásban. A kormányzati tájékoztató kampányt nem lehetett megkülönböztetni a Fidesz kampányától, ami egyértelmű előnyhöz juttatta (OSCE 2018: 13).

Példaként említhető a 2022-es parlamenti választásokkal egy időben tartott népszavazás a „gyermekvédelmi” törvényről, amely lehetővé tette a kormány számára, hogy megkerülje a kampányköltségi korlátozásokat. A népszavazás célja a kormány társadalmi támogatottságának növelése volt: a politikai napirendet és a választók preferenciáit a családdal kapcsolatos kérdésekhez igazította.

A 2010-es évek további jellemzője a közérdekű információk átláthatóságának csökkenése (Bajomi-Lázár 2019) és a hozzáférés erőteljesebb korlátozása, mivel a minősített dokumentumok megszerzésért díjat kell fizetnie az adatkérőnek (Bajomi-Lázár & Stepińska 2019). A kormány rendszeresen megtiltja a kritikus újságíróknak, hogy a sajtótájékoztatókon kérdéseket tegyenek fel, és korlátozta az Országgyűlés azon területeit is, ahol dolgozhatnak, jelentős mértékben akadályozva a közügyekről szóló tudósításokat. Végezetül a 2020-ban a koronavírus-járvány miatt bevezetett veszélyhelyzet idején a kormány módosította a közérdekű adatigénylésekre adott válaszok határidejét, a korábbi 15 napos határidőt 45+45 napra hosszabbítva. Emellett a világjárvány idején a kormány minimális tájékoztatást nyújtott a nyilvánosságnak, felhagyott a sajtótájékoztatókkal, és gyakran figyelmen kívül hagyta az újságírók megkereséseit (Bátorfy et al. 2022).

A médiapiac torzítása érdekében a kormánypárti médiumokat állami reklámokkal dotálták, különösen amióta a Nemzeti Kommunikációs Hivatal Rogán Antal miniszteri irányítása alatt áll. Az iroda, amelyet informálisan Habony Árpád felügyel, 2014 óta látja el az állami szervek külső kommunikációját (Bátorfy 2017a). Ez a központosítás a kormányhoz kötődő, Balásy Gyula tulajdonában lévő médiaügynökségeken keresztül valósul meg, amelyek a baráti médiumok javára szervezik a reklámkampányokat (Mérték 2023). 2010-ben a kormánypárti médiacégek részesedése az állami hirdetésekben 26 százalék volt, ám 2019-re ez az arány 79 százalékra, 2020-ra pedig 86 százalékra emelkedett (Mérték 2021a). Ez annak fényében különösen jelentős, hogy míg 2006-ban az állami hirdetések a hírlappiaci szegmens összes reklámbevételének 6,6 százalékát tették ki, addig 2017-re ez 26 százalékra nőtt (Bátorfy & Urbán 2020). A hirdetési kiadások ezirányú koncentrációja lehetővé tette a kormány számára, hogy rendszerszinten támogassa az általa előnyben részesített médiumokat, és olyan médiatermékeket tartson

fenn, amelyek egyébként pénzügyi nehézségekkel küzdenének. Az államilag finanszírozott hirdetések egyúttal jelzéseként is szolgálnak a magánhirdetőknek arról, hogy a kormány mely médiumokat részesíti előnyben (Polyák 2019). Összefoglalva: az állami reklámpolitikát a kormányzó elittől való közvetlen és erőteljes függés jellemzi.

Végül fontos kiemelni, hogy e folyamatok a médiafogyasztási szokások és a piaci dinamikák drasztikus globális megváltozása közepette bontakoztak ki, ami dedikált politikai szándék nélkül is komoly kihívásokat jelentett a médiumoknak. Az online platformok (mint a Facebook és a Google) reklámbevételeinek aránya folyamatosan növekedett. Míg 2016-ban ezek a platformok a digitális reklámbevétel 51 százalékát tették ki, 2021-re ez az arány 65 százalékra emelkedett (Bátorfy et al. 2022). A kormánypárti médiumok számára nyújtott hatalmas állami támogatás ezért tovább növeli annak a kockázatát, hogy a független médiumok az egyenlőtlen erőforrások miatt bezárni kényszerüljenek (Bátorfy & Urbán 2020).

3. Az Orbán-rezsim növekvő befolyása a médiatájképre

A politikai nyilvánosság átalakulása során a kormánypárthoz kötődő gazdasági csoportok – gyakran állami bankok támogatásával (Gyulai 2017) – jelentős médiaportfóliót szereztek meg, amelynek orgánumai hamarosan nyíltan kormánypárti platformokká váltak. Az olyan „szürkezónás” médiumokat, mint az Index és az ATV (Polyák et al. 2022), amelyek – különösen „békeidőben” – visszafogottabb kormánypártiságot mutatnak és teret engednek a kormánykritikus hangoknak, stratégiai eszközként használják a kritikus közönségnek szóló kormányzati üzenetek közvetítésére.

A médiapiac torzulásával, a jogi és a gazdasági nyomásgyakorlás miatt gyakoribbá vált a cenzúra és az öncenzúra az újságírók körében (Bertelsmann Stiftung 2016, Polyák 2019). Szeidl Ádám és Szűcs Ferenc (2021) kimutatta, hogy a kormányzati reklámok elosztása során előnyben részesülnek a politikailag elfogult kormánypárti médiumok. Ez azt is magyarázza, hogy miért érkeznek reklámforrások a kormányhoz közel álló médiumokhoz, és miért szűnnek meg ezek a hirtelen a baráti kapcsolat megszakadásakor (Szeidl & Szűcs 2021). Jól illusztrálja ezt a Simicska által 2011-ben megszerzett Metropol című napilap esete: a lap állami vállalatoktól származó reklámjainak aránya egy hónap alatt 20 százalékról 50 százalékra nőtt. Később, amikor 2015-ben a Simicska és az Orbán közötti kapcsolat ellenségesre fordult, a Simicska-féle napilapok esetében ez az arány 60 százalékról 20 százalékra csökkent. Szeidl és Szűcs megállapításai arra is rámutatnak, hogy a kormányhoz közel álló médiumok kevesebbet foglalkoznak a korrupcióval, ami a kormány iránti tartalmi elfogultságra utal. Urbán Ágnes és szerzőtársai (2017) kutatásaiból tudni lehet, hogy a 2014-es választások után az újságírók harmada gyakorolt öncenzúrát munkahelye megtartása érdekében. Még a pártos ellenzéki médiumok is szembesülnek az öncenzúra paradoxonával, hiszen pártos közönségük preferenciáinak foglyai (Bajomi-Lázár 2016).

Bátorfy Attila (2022) szerint az államilag szubvencionált *támogatott beszéd* nyílt cenzúra nélkül is torzíthatja a demokratikus közbeszédet és inkluzivitást. A támogatott beszéd kettős szerepet tölt be: egyfelől biztosítja a kormányzati dominanciát a nyilvánosságban, másfelől az állandó „háttérzaj” miatt mérsékli a kedvezőtlen információk kormányra gyakorolt hatását. Például a kormánybarát média gyakran azért késlelteti a kormánnyal kapcsolatos botrányokról való tudósítást, hogy utána a kormány hivatalos válaszána hatását tudja felerősíteni. Emellett olyan gyakorlatok is megjelentek, mint az érzékeny anyagok más médiumoknak való kiszervezése, illetve a „kollaboratív újságírás”, amely során a kormánypárti sajtóorgánumok együttműködnek a kormánypártokkal, hogy központilag koordinált politikai üzeneteket gyártsanak és terjesszenek (Schimpfössl & Yablokov 2020).

E folyamatok a magyar médiarendszert a balkáni (Bajomi-Lázár & Stepińska 2019, Urbán et al. 2017) és az orosz (Bajomi-Lázár 2021) médiarendszerekhez tették hasonlóvá, amelyeket az *adekvatnost* jellemez: ez egy olyan stratégia, amely szigorú korlátok között bizonyos szabadságot és kreativitást is megenged (Schimpfössl & Yablokov 2020). Amikor az öncenzúra rutinná válik, az újságírók *anticipatív* engedelmességet fejlesztenek ki: ösztönösen megértik, mely kérdéseket kell elkerülni, és miről nem szabad írni (Schimpfössl & Yablokov 2020). Az Orbán-rezsim ellenőrzése a médiarendszer felett valóban nem a nyílt erőszakra vagy a közvetlen cenzúrára támaszkodik, hanem a médiaforrások stratégiai elosztására, fokozatosan növelve az újságírókra és a szerkesztőségekre nehezedő nyomást (Bajomi-Lázár & Stepińska 2019). Polyák Gábor (2019) szerint a kritikus médiumok

elérése és hatása munkakörülményeik, pénzügyi helyzetük és információhoz való hozzáférésük miatt jelentősen korlátozott. Bajomi-Lázár (2019: 116) is úgy érvel, hogy:

...az etikus újságírás a Maslow-piramis legmagasabb szintje az újságírói szükségletek között, amelyet megelőznek az elfogadható munkakörülmények, a munkahelyi biztonság, a működő piac és a médiaszabadság.

Hozzáteszi, hogy az etikus újságírás egészen addig elérhetetlen marad, amíg ezek az alapvető szükségletek nem teljesülnek. Bajomi-Lázár (2019) arra is rámutat, hogy az etikus újságírás normáit – az igazmondást, a pontosságot és a pártatlanságot – a történelmi instabilitás, a csökkenő médiaszabadság és a politikai lojalitást az újságírói integritás elé helyező piaci torzulások miatt is nehéz követni.

E folyamatok gyakran szelektív ténymegállapításokhoz és rágalomhadjáratokhoz vezettek, amelyeket kormánypárti sajtóorgánumok kezdeményeztek ellenzéki politikusok és kritikus értelmiségiek ellen, nemegyszer ellenőrizetlen vagy hamis információkra támaszkodva. 2018-ban az újságírók 41 százaléka volt rágalalmazási kampánynak kitéve (Mérték 2019). E gyakorlattal az Orbán-rezsim nemcsak a független média hitelességét ássa alá, hanem az etikus újságírás normáit is, jelentős mértékben korlátozva az újságírók közéleti kérdésekről való hiteles tudósításra való képességét, miközben a kritikus médiumok pusztta létezése révén a médiaszabadság és a sokszínűség illúzióját kelti (Griffen 2020). Ezzel párhuzamosan a kormánypárti médiumok ellen indított és az általuk elvesztett perek száma gyorsan növekedett. A kormánypárti és a független orgánumok újságírói színvonalának közötti szakadékot (azaz az *aszimmetrikus párhuzamosságot*) jól illusztrálja, hogy 2019-ben az esetek „csupán” kétharmadában volt kormánypárti média érintett, az azonosított jogsértések 94 százaléka mégis hozzájuk kapcsolódott (Polyák et al. 2022). Ez azt jelzi, hogy a kormánypárti szerkesztőségek újságírói professzionalizmusa alacsonyabb szintű: tudatosan terjesztenek álhíreket, és kettős mércét alkalmaznak.

Az új „médiaháború” (Urbán et al. 2017: 137) kulcsepizódja Orbán és Simicska 2015-ben kirobban szupremácia-harca volt. Simicska a kormány öt célzó befolyáscsökkentő szándékára reagálva hirtelen kormányellenes irányba állította médiabirodalmát (Hír TV, Magyar Nemzet, Heti Válasz, Lánchíd Rádió). Válaszul az Orbán-rezsim fokozta médiafoglalási törekvéseit, beleértve a közmédia újabb centralizációját és még elfogultabbá tételét (OSCE 2018). A 2018-as választások és Simicska bukása után az addig széttagolt kormánypárti médiaportfólió a Közép Európai Sajtó és Média Alapítvány (KESMA) keretében egyesült, amit Orbán – megkerülve a versenyhivatalt – „nemzetstratégiai jelentőségűnek” minősített. A korábbi gyakorlattal szemben, amikor a kormányközeli oligarchák birtokolták és irányították a médiavállalatokat (Mérték 2016), ez a lépés megszilárdította Orbán személyes uralmát a médiabirodalom felett, egyúttal minimalizálta a jövőbeni hasonló lázadások lehetőségét is. Ez egyben az *aszimmetrikus párhuzamosság* kiteljesedéseként is értelmezhető, hiszen a kormánypárti médiabirodalom ezáltal képessé vált a végletesen centralizált és pártos üzenetek terjesztésére, ami a 2020-as évek eleji válságok közepette rendkívül fontosnak bizonyult az autokratikus reziliencia szempontjából.

3.1. Az új médiapiaci *status quo*

A magyar médiarendszer sokszínűségének csökkenésével kapcsolatos kutatások eredményeit áttekintve kijelenthető, hogy a kormányoldal a 2010-es évek közepére domináns (Hegedűs 2017), majd az évtized végére – mint Benedek (2022) gyűjtése illusztrálja – hegemón helyzetbe került, különösen vidéken. A sokszólamú kritikus média elsősorban az online platformokon és a nyomtatott hetilapok szűk piaci szektorában maradt versenyképes (Bátorfy et al. 2022). Bár egyes kutatók – elsősorban adathiányra hivatkozva – megkérdőjelezik a médiafőlény fogalmának alkalmazhatóságát (Kiss & Szabó 2019), a rendelkezésre álló adatok egyértelműen a kormánypárti túlsúly folyamatos növekedését bizonyítják. Ezek szerint 2017-re a kormánypárti médiaportfólióé volt az összesített közönségelérés közel 60 százaléka, szemben a 20 százalék semleges és 21 százalék kormánykritikus médiával (Bátorfy 2017b). 2020-ra a kormánypárti médiumok elérési aránya a tévécsatornák esti hírműsorában 52 százalék, az újságpiacon 48 százalék (a regionális lapok 100 százalékaival), a hetilapok között 20 százalék, a rádiók esetében

93 százalék, míg az online híroldalak között 35 százalék volt (Bátorfy & Szabó 2020). A sajtótermékek bevételeit tekintve a kormánypárti médiumok részesedése 2010 és 2018 között 15 százalékról 57 százalékra (Bátorfy & Szabó 2020), a közmédiával együtt pedig közel 80 százalékra nőtt (Mérték 2019). Ez az arány 2022-ben is hasonló maradt (Mérték 2023). 2022-re a 241 országos médiacsatornának 55 százaléka „tisztán Fideszes”, 14 százaléka pedig „részben Fideszes” és „bizonytalan státusú”, ami szintén erőteljes kormánypárti médiafölényt jelez (Bódis 2022), és a médiát (is) érintő játékszabályok folyamatos és egyoldalú megváltoztatásának képességével kifejezetten hegemon pozíciót jelent.

Az online szegmensben a közösségi média térnyerése a „figyelemalapú politika” korszakához vezetett, ami arra készteti a politikai szereplőket, hogy narratíváikat hálózati logikával, virálisan terjesszék (Bene 2020, Merkovity 2022). Emellett a 2020-as években az információfogyasztás drasztikusan a digitális források felé tolódott el, és ez a változás a világjárvány után is fennmaradt (Mérték 2023). A digitális platformok – különösen az online híroldalak és a közösségi médiaplatformok – a közügyek elsődleges forrásaivá váltak, háttérbe szorítva az elektronikus médiát és a nyomtatott sajtót. A kutatások azt mutatják, hogy a 2019-es önkormányzati választások után a kormánypárti szereplők figyelmüket a közösségi média felé fordították. Számos célzott hirdetés jelent meg a Facebookon, amelyek közül sokat egy új kormánypárti mediaszervezet, a Megafon fizetett (Bátorfy et al. 2022). Az eredmény: míg a 2019-es európai parlamenti és önkormányzati választásokon az ellenzéki pártok még többet költöttek hirdetésekre (Bene et al. 2021), addig a 2022-es választásokon a kormányhoz kötődő pártok 1,5 milliárd forintot költöttek, szemben az ellenzéki pártok 1,3 milliárd forintjával (Bene & Farkas 2022). E számok általában is jelentős bővülést mutatnak, de külön kiemelandő, hogy a kormánypárti szereplők kampányköltségeiket a korábbi kiadásaihoz képest tízszeresére növelték. A közvetlen elérés (a követők és a posztok száma) terén a kormánypárti oldalak előnyt élveznek a Facebookon és az Instagramon, míg a közvetett elérés (a felhasználói reakciók) terén vegyes a kép (Bene & Farkas 2022). Összességében a kormánypárti szereplők a világjárvány alatt hatékonyan leküzdötték hátrányukat a közösségi médiában, domináns szereplővé válva ebben a szegmensben is.

Összefoglalva: a 2010-es évek közepe a magyar médiatörténetben is kritikus fordulópont, amelynek eredményeként 2018-ra végbement a médiarendszer sokszínűségének csökkenése, amit a KESMA megalapítása félmjelzett. Ekkorra az Orbán-rezsim *populista választási autokráciaként* szilárdult meg. A következő jelentősebb fejlemény a 2019-es őszi önkormányzati választások után következett be, amikor az Orbán-kormány az online és a közösségi platformokra kezdett koncentrálni. Ez egybecsúszott a 2020-as évek első felét jellemző válságokkal, kezdve a pandémiával, amikor a rendkívüli felhatalmazást szerző kormány tovább korlátozta a mediaszabadságot. Ekkor egyebek között egy olyan homályos rendelkezést vezetett be, amely alapján akár öt év börtönbüntetést is ki lehet róni a járványról szóló „hamis” információk terjesztéséért. Emellett a sajtószabadságról szóló törvény módosításával az újságírói források védelmét fenyegette, ami gyakoribbá tette az öncenzúrát (Bellucci 2021). Az Orbán-rezsim még azon a nyáron megszerezte a gazdasági ellenőrzést a piacvezető hírportál, az Index felett, majd a Klubrádió is bejelentette, hogy 2021 elejétől nem hosszabbították meg a frekvenciaengedélyét. Ezek az események jól mutatják a kormánypárt médiafoglalásának folyamatát az új évtized elején: tovább csökkent a média sokszínűsége és függetlensége, és a 2022-es választásokra az online szegmensben is biztossá vált a kormánypárti médiumok dominanciája.

4. Az átalakult politikai nyilvánosság következményei

A médiarendszer szisztematikus átalakulásának vizsgálata után a tanulmány végezetül e folyamatok következményeire összpontosít. Először az átalakulásnak a médiapiac polarizációjára és az állampolgári percepciókra gyakorolt hatását tárja fel, majd az Orbán-rezsim megnövekedett autokratikus ellenálló képességével foglalkozik.

4.1. Növekvő médiapiaci polarizáció és a politikai valóság eltérő percepciói

Az eddigiekből látható, hogy az orbáni médiapolitika olyan környezetet teremtett, amelyben a független újságírás komoly akadályokba ütközik, miközben kormánypárti narratívák uralják a közbeszédet. Az Orbán-rezsim egy komplex politikai kommunikációs gépezetet épített fel, amely állami erőforrásokat, szakértőket, aktivistákat és

egy központosított médiakonglomerátumot használ a közélet dominálására és polarizálására, alapjaiban formálva az állampolgárok politikai percepcióit. Ezzel megnehezíti, hogy megalapozott döntéseket hozzanak. A 2018-as választásokra a média sokszínűségének és az Orbán-rezsimmel kapcsolatos nyilvános kritika hatókörének csökkenése aláásta a civil autonómiát és a demokratikus elszámoltathatóságot, teljessé téve az autokratikus átmenetet (Bozóki & Benedek 2024). A média immár nem a demokrácia őreként, hanem az autokratikus stabilitás egyik „transzmissziós szíjaként” szolgál. A demokratikus politikai nyilvánosság ezáltal a választási autokrácia arénájává alakult át, amelyet felülről lefelé irányuló manipuláció jellemez, és amely rezsim szintű erőforrásokat használ az egyéni valóságpercepciók és a népakarat formálására.

Ez a médiarendszer lehetővé teszi a politikai közösség rendkívüli válságnarratívájának folyamatos fenntartását, amely igazolja a rezsim hatalomigényét, polarizálja a közbeszédet és a társadalmat, és radikálisan ellentétes valóságészleléseket generál a kormánypárti és a kormánykritikus közönség körében. Orbán populista víziója antagonisztikus barát–ellenség-logikára támaszkodik, háborús metaforákat alkalmaz, és állandó jogi és diszkurzív rendkívüli állapotot teremt (Antal 2019). Populista narratívájában a Nyugat apokaliptikus hely, amelyet alapjaiban fenyeget a bevándorlás és a jogállamiság (mélyállammal szembeni) összeomlása, miközben a valódi szólásszabadságot elnyomó politikai korrektség jellemzi (Krekó & Enyedi 2018). Eszerint Magyarország szuverenitását nemcsak a „hanyagló Nyugat” normáinak átvétele fenyegeti, hanem a migráció is, amely veszélyezteti az ország etnikai és kulturális homogenitását, így a politikai közösség pusztá létezését.

A rendszerváltást követő *populista autokratizáció* második kritikus fordulópontja során, a 2010-es évek közepén Orbán populizmusában az addigi, szigetszerűen létező ellenségképeket egy közös nagy ellenségkép-hálózatban tudta egyesíteni a bevándorlásra adott politikai válaszában. Ez a „bizar koalíció” egy globális „balliberális elit” és az azt kiszolgáló hazai „ügynökök” afféle „ötödik hadoszlopának” különféle tagjaiból áll (Bozóki & Benedek 2024, Böcskei 2022, Jenne et al. 2022). A hálózat „bábmestere” Soros György, aki „ernyő-ellenségképként” áll a civil szervezetek, a kritikus média, az ellenzéki pártok és az Európai Unió mögött (Krekó & Enyedi 2018). Velük szemben Orbán a nemzet hősiességének pozícionálja magát, nemzeti konzultációkkal és moralizáló nyelvezettel támogatva meg a magyarság kizárólagos képviselőjére vonatkozó politikai igényét. Karizmája szerint követői szemében férfias vezető és nemzetközileg elismert, a napi pártpolitikai csatározások fölé emelkedő jobboldali államférfi, aki rendre hangsúlyozza Magyarország történelméhez és nemzeti identitásához fűződő kötődését (Szebeni & Salojärvi 2022). Ez a nemzetközi szintésre transzformált ellenségkép emellett a hatalomra jutó populizmus paradoxonára is hatékony választ nyújt, hiszen a *de facto* állami elit szerepéből képes továbbra is nemzetközi szinten *underdog* és lázadó pozícióból kommunikálni (Batory 2016, Böcskei 2022), fenntartva a „populista hype-ot” (Palonen 2018) azáltal, hogy a társadalmat a népakarat különféle fenyegetéseivel szemben képes mozgósítani (Szebeni & Salojärvi 2022).

A folyamatosan fenntartott rendkívüli állapot és a politikai nyilvánosság fokozódó kormánypárti ellenőrzése mélyen pártos és az elit manipulációira fogékony választói tömegeket eredményezett. Ez a törzsi logikára épülő környezet elősegíti az állampolgárok politikai valóságpercepcióinak formálhatóságát, amelyet a saját táborhoz fűződő érzelmi kötődés és azonosulás folyamata vezérel (Benedek 2021), és amely a politikai versengés intenzitását potenciálisan kiterjeszti a demokrácia (és a kölcsönös tolerancia) határain túlra is. A polarizáció extrém mértéke 2023 őszére, a súlyos gazdasági válság közepére különösen látványossá vált: annak ellenére, hogy Magyarországon volt a legmagasabb infláció az Európai Unióban, a kormánypárti válaszadók 75 százaléka optimista volt az ország gazdasági és politikai állapotát és irányvonalát illetően, míg az ellenzékiek 97 százaléka pesszimista (Molnár 2023). Ez a megosztottság az EU mozgásirányának megítélésére is kiterjedt: ezt a kormánypárti válaszadók közel 60 százaléka negatívan látta, míg az ellenzékiek több mint 60 százaléka pozitívan (Bíró-Nagy et al. 2023).

A magyar közvélemény pártos jellegét jelentős mértékben befolyásolja az a polarizált médiarendszer, amelyben a kormány hegemon szerepet játszik. Bene Márton és Szabó Gabriella (2019) 2014-re vonatkozó hálózatelemzése már az elkülönülés irányába tartó ideológiai médiablokkokat tárt fel, amit a 2010-es évek közepétől a politikai információforrások megosztottságának jelentős mértékű elmélyülése követett. Polyák és szerzőtársai (2022) szerint a 2010-es évek végére a magyar médiaközönség kifejezetten megosztottá vált. Felmérésük szerint a médiafogyasztók körülbelül 12 százaléka kormánypárti hírbuborékban él, és további 22 százalék elsősorban kormánypárti médiát

fogyaszt, míg jóval kisebb hányaduk elsősorban (5%) vagy kizárólag (3%) nem kormánypárti médiát fogyaszt. Ez arra utal, hogy a társadalom többsége folyamatosan ki van téve olyan rezsimpárti üzeneteknek, amelyek egyben sok választó elsődleges vagy egyetlen információforrását is jelentik. Ráadásul ha az olyan nem vagy csak nehezen mérhető dimenziókat is figyelembe vesszük, mint a helyi szintű médiapiacok, a szervezett aktivistahálózatok vagy éppen a közvetlen miniszterelnöki levelek hatása, még erőteljesebb kormánypárti hegemonia meglétét kell feltételeznünk (Bozóki & Benedek 2024).

Ugyanakkor Polyák és szerzőtársai (2019) hangsúlyozzák, hogy a magyar Facebook-hírfogyasztók politikai valóságát elsősorban személyes meggyőződésük és politikai hovatartozásuk alakítja, nem pedig az elérhető információforrások szűkösége. A 2010-es években ismét erősödő és extrém mértékű polarizáció (Patkós 2023) nyomán az egyének hajlamosak érzelmileg értelmezni a tényeket a saját, eleve meglévő álláspontjuk alátámasztására, és ezáltal inkább a meggyőződésüket megkérdőjelező hírforrásokat hiteltelenítik, mintsem a saját identitásukat vonnák kétségbe. Ez magyarázza azt is, hogy 2023-ban a médiafogyasztók 41 százaléka miért fogyaszt olyan hírforrásokat, amelyekben nem bízik (Mérték 2023). Nem meglepő az sem, hogy itthon az egyik legalacsonyabb a médiába és az újságírásba vetett bizalom mértéke Európában (Bátorfy et al. 2022). Ráadásul az újságírás társadalmi presztízsét a hazai újságírók is alacsonynak tartják (Mérték 2021b), és annak tulajdonítják, hogy a szélsőségesen polarizált társadalom az újságírókat politikai eszköznek tekinti. A politikusok ugyancsak hajlamosak a független újságírókat és médiumokat ellentétes politikai táborokba sorolni, tovább táplálva a pártos „médiabuborékokat”, amelyekben igen ritka az ellenoldali vélemények pártatlan bemutatása.

4.2. Az Orbán-rezsim autokratikus ellenállóképessége

Az Orbán-rezsim sorozatos választási sikerei és erőteljes társadalmi támogatottsága jelentős részben annak köszönhető, hogy képes uralni a politikai nyilvánosságot. A 2022-es választásokon Orbán ismét hatékonyan tudta közvetíteni az üzeneteit, különösen az ukrajnai háború esetében, amelynek kapcsán sikeresen pozicionálta magát a „béke és biztonság” szószólójaként. A nyilvánosság irányítása lehetővé tette a technikailag egyesült ellenzék megosztását és a Jobbik szavazóinak megszólítását, például az LMBTQ-jogok kérdésének kihasználásával. A választás napjára időzített „gyermekvédelmi népszavazás”, amely egyúttal a kampányfinanszírozási szabályok megkerülését is szolgálta, ugyancsak ezt a stratégiát követte. Míg a kormányközeli média széles körben terjesztette a Fidesz üzeneteit, az ellenzéki Márki-Zay Péter alig kapott teret a köztévében.

A médiafőlény megsokszorozta a „zászló köré gyülekezés” (*rally 'round the flag*) jelenség hatását, központi kampánytémává téve Oroszország ukrajnai katonai invázióját és az erre adott válasz kérdését. Orbán a 2015-ös menekültválsághoz hasonlóan ismét „unortodox” álláspontot képviselt, amikor amellet kötelezte el magát, hogy megőrzi Magyarország semlegességét a NATO Ukrajnához fűződő kapcsolatában, leállította a Magyarországon keresztül Ukrajnába tartó fegyvertranszitokat, és kiemelte a Moszkvával való folyamatos párbeszéd szükségességét a béke és az energiakérdés rendezése érdekében. Eközben „háborúpártinak” tüntette fel az ellenzékét, és azzal vádolta, hogy az titkos tárgyalásokat folytat Volodimir Zelenskij ukrán elnökkel. Az ellenzék a jelentős kormányzati médiahátszéllel szemben nem tudott sikeresen szembeszállni ezekkel a vádakkal, és általában sem tudta a háború kapcsán a számára kedvező „Nyugat vs. Kelet” keretezés irányába eltolni a „béke vs. háború” („élet vs. halál”) narratívát. Következésképpen a Fidesz 2022-ben az ukrajnai háború segítségével ugyanolyan sikeresen ki tudta aknázni a társadalom identitásalapú és egzisztenciális félelmeinek hatását, ahogyan a 2018-as választások során a migráció segítségével tette.

Bár a 2022-es választások során sikerült a sokasodó gazdasági nehézségek árnyékában egy újabb, ráadásul rekordmértékű választási sikert elérni és a fragmentált ellenzék előválasztásos választási stratégiáját diszkreditálni, középtávon már súlyos instabilitás fenyegeti az Orbán-rezsimet. Egyfelől egyre nagyobb terhet jelentenek a romló gazdasági teljesítmény mellett az autokratikus rezsimet jellemző politikai „vertikális tranzakciós” és korrupciós költségek (Ádám 2019). Másfelől a hazai autokratizációval kapcsolatban a 2010-es években még csak tétovázó Európai Unió a 2020-as évek elejére valódi fogakat növesztett az uniós források és a jogállamiság explicit összekötésével, amihez a pandémiához kapcsolódó gazdasági helyreállítás, majd az ukrán-orosz háborúban látható

különutas magyar külpolitika adta a végső lökést. A végül a 2022-es választások másnapján elindított eljárásban visszatartott források hiánya mind közvetlenül, mind a piaci hatások révén közvetetten is rendkívül negatívan hatott a magyar gazdaságra. Végezetül nem csupán kül-, hanem belpolitikai szempontból is jelentős változás történt 2024-ben. Az év eleji kegyelmi botrányból üstököszerűen felemelkedett egy korábbi másodvonalas kormánypárti szereplő, a nagypolitikában mindaddig ismeretlen *outsider* Magyar Péter, aki mind a rendszer, mind a sokak által egyre inkább annak részeként értelmezett ellenzék együttes leváltását hirdeti, és akit a tömegek hiteles kívülállónak érzékelnek. Megjelenésének a politikai nyilvánosság kapcsán az a legfontosabb hozadéka, hogy nem csupán a kormányoldali média tematizáló képessége ingott meg az év eleji botrány nyomán, hanem általában is tartós válságba került a Fidesz. Mindezek fényében a 2020-as évek közepén egy újabb kritikus fordulópont körvonalazódik: ezúttal az autokratikus rendszer dekonszolidálódásának a jelei látszanak – igaz, a további autokratikus konszolidáció sem elképzelhetetlen.

5. Összegzés

Összességében elmondható, hogy a hazai politikai rendszert jellemző populista autokratizáció a tágran értelmezett politikai nyilvánosságra is hatást gyakorolt, jelentős mértékben átalakította azt. A jelen tanulmány ebben az elméleti-fogalmi keretben vizsgálta az Orbán-rezsim *antipluralista hibrid médiarendszerének* kialakulását és működését. Az átalakulás mögötti logika, illetve a különféle manipulációs stratégiák kapcsán az elemzés először olyan intézményi-gazdasági változásokra fókuszált, mint az új médiaszabályozás, a médiafelügyelet és a közmédia feletti pártos ellenőrzés, az úgynevezett harmadik félnek kiszervezett kampányok (beleértve a „társadalmi célú reklámokat”), a célzott kormányzati hirdetés- és reklámpolitika, valamint a közérdekű információk átláthatóságának csökkentése.

Ezt követően a tanulmány az Orbán-rezsim növekvő médiafölényét vizsgálta, amelynek kiépítése során a legtöbb megszerzett platform azonnal kormánypárti szócsóvé változott, és csupán néhány, stratégiai eszközként használt „szürkezónás” médium (Index, ATV) kelti a korlátozott autonómia bizonyos mértékű látszatát. A „kollaboratív újságírás”, a növekvő gyakoriságú öncenzúra, a lejáratókampányok és a „támogatott beszéd” jelenségei nemcsak tartalmi szempontból ásták alá a média függetlenségét, hanem hatékonyan rombolták a médiába és az etikus újságírásba vetett társadalmi bizalmat is, miközben az átalakuló médiapiaci gazdasági körülmények és fogyasztási szokások amúgy is komoly kihívások elé állították a független piaci szereplőket. Az Orbán-rezsim 2018-ra *populista választási autokráciaként* való kiteljesedését nagyban felgyorsította az Orbán–Simicska-konfliktus, amely tovább radikalizálta a kormány médiapolitikáját. A 2018-as újabb kétharmados győzelmet követően létrehozott KESMA ennek a szimbóluma: nemcsak megszilárdította Orbán személyes uralmát a kormánypárti médiabirodalom felett, hanem a jövőbeni lázadások lehetőségét is minimalizálta. A 2010-es évek végére a hagyományos médiában hegemon pozícióba került a kormánypárti médiabirodalom, amely a 2020-as évek elejére az online és a közösségi médiában is domináns szerepre tett szert.

Végezetül a cikk kitért e dinamikáknak a polarizált médiarendszerre és az Orbán-rezsim autokratikus stabilitására gyakorolt hatására is. Ebben a hibrid mediakörnyezetben az olyan autokratikus elemek, mint a *mediafoglalás* és az *aszimmetrikus párhuzamosság* felülírják a formálisan továbbra is létező szólásszabadságot. Végső soron a kormány által uralt politikai nyilvánosság és az elit manipulációjára fogékony és erősen pártos közönség alapjaiban ássa alá az állampolgárok azon képességét, hogy megalapozott döntéseket hozzanak, és elszámoltassák a kormányt. Ez pedig hozzájárul az autokratikus hatalomnak és stabilitásnak a demokratikus homlokzat mögötti fenntartásához. Ugyanakkor a 2020-as évek közepére az egyszerre növekvő nemzetközi, gazdasági és belpolitikai kihívások nyomán egy újabb kritikus fordulópont körvonalazódik, amely alapjaiban veszélyezteti a fennálló rendszer stabilitását, és amely jelentős mértékben befolyásolhatja a hazai médiarendszer jövőjét.

Irodalom

- Ádám, Zoltán (2019): Explaining Orbán: A Political Transaction Cost Theory of Authoritarian Populism. *Problems of Post-Communism*, vol. 66, no. 6, pp. 385–401, <https://doi.org/10.1080/10758216.2019.1643249>
- Antal, Attila (2019): *The Rise of Hungarian Populism: State Autocracy and the Orbán Regime*. Emerald Publishing Limited, <https://doi.org/10.1108/9781838677510>
- Bajomi-Lázár Péter (2016): Semlegesség és elkötelezettség között. Politikai újságírás Magyarországon. *Politikatudományi Szemle*, 25. évf., 2. sz., 59–83. o.
- Bajomi-Lázár, Péter (2017a): Particularistic and Universalistic Media Policies: Inequalities in the Media in Hungary. *Javnost – The Public*, vol. 24, no. 2, pp. 162–172, <https://doi.org/10.1080/13183222.2017.1288781>
- Bajomi-Lázár Péter (2017b): Tekintélyelvűség és szabadelvűség között. Paradigmaváltások a magyarországi politika és média viszonyában. *Politikatudományi Szemle*, 26. évf., 1. sz., 79–104. o.
- Bajomi-Lázár, Péter (2019): Inequality in the Media and the “Maslow pyramid” of Journalistic Needs in Central and Eastern Europe. In: Josef Trappel (2019): *Digital Media Inequalities: Policies against Divides, Distrust and Discrimination*, pp. 113–126. Nordicom.
- Bajomi-Lázár, Péter (2021): Hungary’s Clientelistic Media System. In: James Morrison, Jen Birks & Mike Berry (eds.): *The Routledge Companion to Political Journalism*, pp. 103–110. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780429284571-9>
- Bajomi-Lázár, Péter & Agnieszka Stepińska (2019): The Hungarian Media System Under Political Pressure. *Central European Journal of Communication*, vol. 12, no 2, pp. 257–262, [https://doi.org/10.19195/1899-5101.12.2\(23\).9](https://doi.org/10.19195/1899-5101.12.2(23).9)
- Bánkúti, Miklós, Gábor Halmai & Kim Lane Scheppele (2012): Hungary’s Illiberal Turn: Disabling the Constitution. *Journal of Democracy*, vol. 23, no. 3, pp. 138–146, <https://doi.org/10.1353/jod.2012.0054>
- Bátorfy Attila (2017a): Az állam foglyul ejtésétől a piac fogvatartásáig: Orbán Viktor és a kormány médiamodellje 2014 után. *Médiakutató*, 18. évf., 1 sz., 7–30. o.
- Bátorfy Attila (2017b): Kilenc grafikon a kormány média túlsúlyáról – így érvényesül a sokszínű tájékoztatás elve Magyarországon. *Átlátszó.hu*, <https://atlatzo.hu/kozpenz/2017/11/22/kilenc-grafikon-a-kormanymedia-tulsulyarol-igy-ervenesul-a-sokszinu-tajekoztat-as-elve-magyarorszagon/>
- Bátorfy, Attila, Konrad Bleyer-Simon, Krisztián Szabó & Eszter Galambosi (2022): *Monitoring media pluralism in the digital era: Application of the Media Pluralism Monitor in the European Union, Albania, Montenegro, the Republic of North Macedonia, Serbia and Turkey in the year 2021. Country report: Hungary*, <https://hdl.handle.net/1814/74692>
- Bátorfy Attila & Krisztián Szabó (2020): Grafikonokon és diagramokon mutatjuk, hogyan alakult át a magyar média az elmúlt tíz évben. *Átlátszó*, <https://atlatzo.hu/kozpenz/2020/08/07/grafikonokon-es-diagramokon-mutatjuk-hogyan-alakult-at-a-magyar-media-az-elmult-tiz-evben/>
- Bátorfy, Attila & Ágnes Urbán (2020): State Advertising as an Instrument of Transformation of the Media Market in Hungary. *East European Politics*, vol. 36, no. 1, pp. 44–65, <https://doi.org/10.1080/21599165.2019.1662398>
- Batory, Agnes (2016): Populists in Government? Hungary’s “System of National Cooperation.” *Democratization*, vol. 23, no. 2, pp. 283–303, <https://doi.org/10.1080/13510347.2015.1076214>
- Bellucci, Lucia (2021): Media Law, Illiberal Democracy and the COVID-19 Pandemic: The Case of Hungary. In: Mathieu Deflem & Derek M.D. Silva (eds.): *Media and Law: Between Free Speech and Censorship*, pp. 151–167. Emerald Publishing Limited, <https://doi.org/10.1108/S1521-613620210000026010>
- Bene Márton (2020): *Virális politika: Politikai kommunikáció a Facebookon*. L’Harmattan Kiadó.
- Bene Márton & Xénia Farkas (2022): Ki mint vet, úgy arat? A 2022-es választási kampány a közösségi médiában *Századvég*, 2 sz., 131–160. o.
- Bene Márton, Petrekanics Márton & Bene Mátyás (2021): Ki mit költ? Politikai hirdetési aktivitás a Facebookon a 2019-es európai parlamenti és az önkormányzati választási kampányokban. *Médiakutató*, 22. évf., 3–4. sz., 49–58. o.
- Bene, Márton & Gabriella Szabó (2019): Bonded by Interactions: Polarising Factors and Integrative Capacities of the News Media in Hungary. *Javnost – The Public*, vol. 26, no. 3, pp. 309–329, <https://doi.org/10.1080/13183222.2019.1639427>

- Benedek, István (2021): Riders on the Storm: The Role of Populism in the Global Crisis of Democracy and in the Functioning of Electoral Autocracies. *Politics in Central Europe*, vol. 17, no. 2, pp. 197–225, <https://doi.org/10.2478/pce-2021-0009>
- Benedek István (2022): *A populista választási autokrácia elmélete és gyakorlata: Magyarország kelet-közép-európai perspektívában*. Doktori értekezés, ELTE Politikatudományi Doktori Iskola, <https://doi.org/10.15476/elte.2022.133>
- Benedek, István (2024): Populist Autocratization and Populist Electoral Autocracies: Towards a Unified Conceptual Framework. *Comparative European Politics*, online first, <https://doi.org/10.1057/s41295-024-00401-8>
- Benedek István & Bozóki András (2024): Két kritikus fordulópont: A populista választási autokrácia előzményei és megszilárdulása Magyarországon. *Politikatudományi Szemle*, 33. évf., 3. sz., 54–83. o., <https://doi.org/10.30718/POLTUD.HU.2024.3.54>
- Bertelsmann Stiftung (2016): *BTI 2016—Hungary Country Report*, https://bti-project.org/fileadmin/api/content/en/downloads/reports/country_report_2016_HUN.pdf
- Bíró-Nagy András, Juhász Vanessza, Szászi Áron & Varga Attila (2023): Milyen Európát szeretnénk? A magyar társadalom és az Európai Unió 2023-ban. *Friedrich-Ebert-Stiftung – Policy Solutions*, https://www.policysolutions.hu/hu/hirek/614/milyen_europat_szeretnenk_2023_tanulmany
- Böcskei, Balázs (2022): Governing Populism – The Discursive Populism of Fidesz. In: Bernd Henningsen, Frank Decker, Marcel Lewandowsky & Philipp Adorf (eds.): *Aufstand der Außenseiter: Die Herausforderung der europäischen Politik durch den neuen Populismus [A kívülállók lázadása: az új populizmus kihívása az európai politika számára]*, pp. 385–399. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, <https://doi.org/10.5771/9783845297996-385>
- Bódis András (2022): Már „ellenzéki” médiacsoportja is van a NER-nek – ezzel együtt a sajtó kétharmadát kontrollálják. *Válasz Online*, <https://www.valaszonline.hu/2022/02/08/kormanyparti-ellenzeki-fuggetlen-media-merleg-tobbseg/>
- Bozóki, András & István Benedek (2024): Politics in Hungary: Two Critical Junctures. In: Sabrina P. Ramet & László Kürti (eds.): *Civic and Uncivic Values in Hungary*, pp. 17–42. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781003488842-3>
- Chadwick, Andrew (2013): *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199759477.001.0001>
- Coppedge, Michael, John Gerring, Adam Glynn, Carl Henrik Knutsen, Staffan I. Lindberg, Daniel Pemstein & Jan Teorell (2020): *Varieties of Democracy: Measuring Two Centuries of Political Change*. Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/9781108347860>
- Csehi, Robert (2019): Neither Episodic, nor Destined to Failure? The Endurance of Hungarian Populism After 2010. *Democratization*, vol. 26, no. 6, pp. 1011–1027, <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1590814>
- Dobek-Ostrowska, Bogusława (2015): 25 Years after Communism: Four Models of Media and Politics in Central and Eastern Europe. In: Bogusława Dobek-Ostrowska & Michał Głowacki (eds.): *Democracy and Media in Central and Eastern Europe 25 Years On*, pp. 11–44. Peter Lang Edition, <https://doi.org/10.3726/978-3-653-04452-2>
- Dobek-Ostrowska, Bogusława (2019): How the Media Systems Work in Central and Eastern Europe. In: Eva Połońska & Charlie Beckett (eds.): *Public Service Broadcasting and Media Systems in Troubled European Democracies*, pp. 259–278, Springer International Publishing, https://doi.org/10.1007/978-3-030-02710-0_12
- Enyedi Zsolt & Kenneth Benoit (2011): Kritikus választás 2010. A magyar pártrendszer átrendeződése a baljobb dimenzióban. In: Enyedi Zsolt, Szabó Andrea & Tardos Róbert (szerk.): *Új képlet. A 2010-es választások Magyarországon*, 17–42. o. DKMKA.
- Gerő, Márton, Pál Susánszky, Ákos Kopper & Gergely Tóth (2020): Strategies for Survival: Human Rights Organizations’ Responses to the Closing of Political Opportunity Structures in Hungary. *Politologicky Casopis*, vol. 27, no. 2, pp. 119–139, <https://doi.org/10.5817/PC2020-2-119>
- Griffen, Scott (2020): Hungary: A Lesson in Media Control. *British Journalism Review*, vol. 31, no. 1, pp. 57–62, <https://doi.org/10.1177/0956474820910071>
- Gyulai, Attila (2017): Magyarország a szürke zónában? A magyar politikai rendszer hosszú hibridizációja. In: Boda Zsolt & Szabó Andrea (szerk.): *Trendek a magyar politikában 2. A Fidesz és a többiek: Pártok, mozgalmak, politikák*, 15–42. o. Napvilág Kiadó & MTA TK.

- Hallin, Daniel C., & Mancini, Paolo (2004): *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511790867>
- Hallin, Daniel C., & Mancini, Paolo (2012): Comparing Media Systems Between Eastern and Western Europe. In: Peter Gross & Karol Jakubowicz (eds.): *Media Transformations in the Post-Communist World: Eastern Europe's Tortured Path to Change*, pp. 15–33. Lexington Books.
- Haraszti, Miklós (2011): Media Pluralism and Human Rights. In: Thomas Hammarberg, Dunja Mijatovic, Aidan White, Anders R. Olsson, Haraszti Miklós, Boyko Boev, Barbora Bukovska, Douwe Korff & Ian Brown: *Human Rights and a Changing Media Landscape*, pp. 101–132. Council of Europe.
- Hegedűs, Dániel (2017): *Hungary: Nations in Transit 2017 (2016)*. Freedom House, <https://freedomhouse.org/country/hungary/nations-transit/2017>
- Jenne, Erin K., András Bozóki & Péter Visnovitz (2022): Antisemitic Tropes, Fifth-Columnism, and “Soros-Bashing:” The Curious Case of Central European University. In: Harris Mylonas & Scott Radnitz (eds.): *Enemies Within: The Global Politics of Fifth Columns*, pp. 45–72. Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/oso/9780197627938.003.0003>
- Kiss Balázs, & Szabó Gabriella (2019): A médiafőlényről. *Politikatudományi Szemle*, 28 évf., 4. sz., 65–88. o, <https://doi.org/10.30718/POLTUD.HU.2019.4.65>
- Kitta Gergely (2013): A magyar média történetének fordulatos évei 2002–2010. In: Paál Vince (szerk.): *A magyarországi médiaháború története: Média és politika 1989–2010*, 199–291. o. Wolters Kluwer.
- Konarska, Katarzyna Aneta (2022): Re-transformation of the Polish and Hungarian Media Systems? Changes in Media Policy. *Observatorio (OBS*)*, vol. 16, no. 1, pp. 198–216, <https://doi.org/10.15847/obsOBS16120221892>
- Korkut, Umut (2012): *Liberalization Challenges in Hungary*. Palgrave Macmillan US, <https://doi.org/10.1057/9781137075673>
- Körösényi, András, Gábor Illés & Attila Gyulai (2020): *The Orbán Regime: Plebiscitary Leader Democracy in the Making*. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780429053436>
- Krekó, Péter & Zsolt Enyedi (2018): Explaining Eastern Europe: Orbán's Laboratory of Illiberalism. *Journal of Democracy*, vol. 29, no. 3, pp. 39–51, <https://doi.org/10.1353/jod.2018.0043>
- Merkovity Norbert (2022): Választási kampányok az interneten. Magyar trendek a kilencvenes évek közepétől a 2022-es országgyűlési választási kampányig. *Századvég*, 2. sz., 111–130. o.
- Mérték (2016): *Media Investments and their Impact on the Media Market and the General Public in Central Eastern Europe* (No. 10). Mertek Media Monitor, https://mertek.eu/wp-content/uploads/2016/12/Media-investments_MertekFuzetek10.pdf
- Mérték (2019): *Centralised Media System. Soft Censorship 2018* (No. 18). Mertek Media Monitor, <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2020/01/MertekFuzetek18.pdf>
- Mérték (2021a): *Four Shades of Censorship—Media Market Trends and Distortions in the Czech Republic, Hungary, Romania and Slovakia* (No. 20). Mertek Media Monitor, https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/11/Mertek-fuzetek_20.pdf
- Mérték (2021b): *Media Landscape After a Long Storm. The Hungarian Media Politics Since 2010* (No. 25). Mertek Media Monitor, <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/12/MertekFuzetek25.pdf>
- Mérték (2023): *A befagyott médiarendszer. Lány Cenzúra 2022* (34. sz.). Mertek Media Monitor, https://mertek.eu/wp-content/uploads/2024/02/MertekFuzetek_34_1.pdf
- Molnár Réka (2023): Závecz: Nőtt a pesszimizmus a Fidesszel szemben, a nyár nagy nyertese a Mi Hazánk és a Kutyapárt. *Telex*, <https://telex.hu/belfold/2023/09/22/zavec-z-fidesz-mi-hazank-kutyapart>
- Müller, Jan-Werner (2018): *Mi a populizmus*. Libri Kiadó.
- OSCE (2014): Hungary. Parliamentary Elections 6 April 2014. OSCE/ODIHR Limited Election Observation Mission. Final Report. *Office for Democratic Institutions and Human Rights*, <https://www.osce.org/files/f/documents/c/0/121098.pdf>
- OSCE (2018): Hungary. Parliamentary Elections 8 April 2018. OSCE/ODIHR Limited Election Observation Mission. Final Report. *Office for Democratic Institutions and Human Rights*, <https://www.osce.org/files/f/documents/0/9/385959.pdf>

- Palonen, Emilia (2009): Political Polarisation and Populism in Contemporary Hungary. *Parliamentary Affairs*, vol. 62, no. 2, pp. 318–334, <https://doi.org/10.1093/pa/gsn048>
- Palonen, Emilia (2018): Performing the Nation: The Janus-faced Populist Foundations of Illiberalism in Hungary. *Journal of Contemporary European Studies*, vol. 26, no. 3, pp. 308–321, <https://doi.org/10.1080/14782804.2018.1498776>
- Patkós, Veronika (2023): Measuring Partisan Polarization with Partisan Differences in Satisfaction with the Government: The Introduction of a New Comparative Approach. *Quality & Quantity*, vol. 57, no. 1, pp. 39–57, <https://doi.org/10.1007/s11135-022-01350-8>
- Peruško, Zrinjka (2016): Historical Institutional Approach in Comparative Media Systems Research: The Case of Post-Yugoslavia. *Javnost – The Public*, vol. 23, no. 3, pp. 255–272, <https://doi.org/10.1080/13183222.2016.1210461>
- Peruško, Zrinjka (2021): Public Sphere in Hybrid Media Systems in Central and Eastern Europe. *Javnost – The Public*, vol. 28, no. 1, pp. 36–52, <https://doi.org/10.1080/13183222.2021.1861405>
- Peruško, Zrinjka, Dina Vozab & Antonija Čuvalo (2021): *Comparing Post-Socialist Media Systems: The Case of Southeast Europe*. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780367226787>
- Pócza, Kálmán, & Dániel Oross (2022): From Deliberation to Pure Mobilisation? The Case of National Consultations in Hungary. *Politics in Central Europe*, vol. 18, no. 1, pp. 79–109, <https://doi.org/10.2478/pce-2022-0004>
- Polyák, Gábor (2015): The Hungarian Media System. Stopping Short or Re-Transformation? *Comparative Southeast European Studies*, vol. 63, no. 2, pp. 272–318, <https://doi.org/10.1515/soeu-2015-630207>
- Polyák, Gábor (2019): Media in Hungary: Three Pillars of an Illiberal Democracy. In: Eva Połonska & Charlie Beckett (eds.): *Public Service Broadcasting and Media Systems in Troubled European Democracies*, pp. 279–303. Springer International Publishing, https://doi.org/10.1007/978-3-030-02710-0_13
- Polyák Gábor, Szávai Petra & Urbán Ágnes (2019): A politikai tájékozódás mintázatai. *Médiakutató*, 20. évf., 2. sz., 63–80. o.
- Polyák, Gábor, Ágnes Urbán, & Petra Szávai (2022): Information Patterns and News Bubbles in Hungary. *Media and Communication*, vol. 10, no. 3, pp. 133–145, <https://doi.org/10.17645/mac.v10i3.5373>
- Rantanen, Terhi (2021): Toward Hybridity? Nationality, Ownership, and Governance of News Agencies in Europe. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, vol. 98, no. 1, pp. 263–282, <https://doi.org/10.1177/1077699020923605>
- Schedler, Andreas (2013): *The Politics of Uncertainty: Sustaining and Subverting Electoral Authoritarianism*. Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199680320.001.0001>
- Scheppele, Kim Lane (2013): The Rule of Law and the Frankenstate: Why Governance Checklists Do Not Work. *Governance*, vol. 26, no. 4, pp. 559–562, <https://doi.org/10.1111/gove.12049>
- Schimpfössl, Elisabeth, & Ilya Yablokov (2020): Post-Socialist Self-Censorship: Russia, Hungary and Latvia 2020. *European Journal of Communication*, vol. 35, no. 1, pp. 29–45, <https://doi.org/10.1177/026732311989779>
- Szebeni, Zea, & Virpi Salojärvi (2022): “Authentically” Maintaining Populism in Hungary – Visual Analysis of Prime Minister Viktor Orbán’s Instagram. *Mass Communication and Society*, vol. 25, no. 6, pp. 812–837, <https://doi.org/10.1080/15205436.2022.2111265>
- Szeidl, Adam, & Ferenc Szűcs (2021): Media Capture through Favor Exchange. *Econometrica*, vol. 89, no. 1, pp. 281–310, <https://doi.org/10.3982/ECTA15641>
- Tóth, Gábor Attila (2017): Illiberal Rule of Law? Changing Features of Hungarian Constitutionalism? In: Ernst Hirsch Ballin, Anne Meuwese & Maurice Adams (eds.): *Constitutionalism and the Rule of Law: Bridging Idealism and Realism*. pp. 386–417. Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/9781316585221.013>
- Unger Anna (2018): A választás mint rendszerkarakterisztikus intézmény. *Fundamentum*, 22. évf., 2–3. sz., 5–16. o.
- Urbán, Ágnes, Gábor Polyák & Zsófia Szász (2017): Hungary: Media Transformation Derailed. In: Péter Bajomi-Lázár (ed.): *Media in Third Wave Democracies: Southern and Central/Eastern Europe in a Comparative Perspective*. pp. 146–163. L’Harmattan
- Wilkin, Peter (2018): The Rise of ‘Illiberal’ Democracy: The Orbánization of Hungarian Political Culture. *Journal of World-Systems Research*, vol. 24, no. 1, pp. 5–42, <https://doi.org/10.5195/jwsr.2018.716>
- Witschge, Tamara, CW Anderson, David Domingo & Alfred Hermida (2019): Dealing with the Mess (We Made): Unraveling Hybridity, Normativity, and Complexity in Journalism Studies. *Journalism*, vol. 20, no. 5, pp. 651–659, <https://doi.org/10.1177/1464884918760669>